

Zápis z porady profesionálních knihovníků okresu Zlín

Datum: 6. 12. 2023

Přítomni: P. Bieberlová, S. Bravená, T. Heinzová, J. Kaňka, P. Nášel, H. Pekárková, K. Sobotíková, Z. Svobodová, J. Tomancová, R. Viceníková, L. Pavlicová

Omluveni: G. Klabačková, J. Vávrová, J. Kapustová, J. Sojová, V. Zbiralová

Knihovny Irska, Mgr. L. Pavlicová

- Představení irských knihoven navštívených během zahraniční cesty v rámci projektu ADELE.
- Prezentace viz odkaz v emailu.

Statistika za rok 2023, Ing. J. Tomancová

- Získání údajů o činnosti zejména pro vlastní potřebu knihovny. Měli bychom mít přehled o tom, jak se činnost knihovny vyvíjí v čase.
- Statistika je také velmi důležitým podkladem pro zřizovatele knihovny při vyhodnocování její činnosti.
- Doporučujeme po zpracování statistiky vytvořit v Canvě infografiku se základními údaji pro web, Facebook, Zpravodaj, nástěnku apod.
- Všechny informace jsou na webu IPK - https://ipk.nkp.cz/statistika-pruzkumy-dokumenty/statistiky/01_stat.htm#kult (výkaz, deník, FAQ, ...)
- Loni bylo přidáno – **Profesní (odborné) vzdělávání zaměstnanců knihoven.**
- Všechny formy profesního a odborného vzdělávání. Do odborného vzdělávání lze zahrnout **také individuální studium odborné periodické i neperiodické literatury** (časová dotace je max. 2 hodiny za kalendářní měsíc).
- Odborní zaměstnanci se dělí podle odborného vzdělání do dvou skupin:
 - o knihovníci
 - o ostatní odborní pracovníci – kvalifikovaní specialisté s vysokoškolským, vyšším odborným nebo středoškolským vzděláním v ostatních oborech.
- **Výkazy zaslat do KKFBZ do 31. ledna 2024.**
- **Komentáře do 12. 1. 2024**

Informace z ÚKR, Ing. J. Kaňka

- Sekce pro služby řešila možnosti zjednodušení statistických výkazů za rok 2024 (výpůjčky, prolongace – do budoucna vynechat).
- Projednávaly se návrhy na novelu knihovního zákona. Navržena věta o tom, že knihovny mají právo/povinnost ověřovat totožnost, a na základě toho nás Digitální a informační agentura může pustit k Národní elektronické identitě (100 % ověřená identita).
- Knihovny by měly vzdělávat občany v digitální gramotnosti.
- DNNT – velké debaty s DILIA, poplatek 36,8 milionů za rok. Dostupné monografie vydané před 20 lety a periodika před 10 lety. Zpřístupněno na dálku odkudkoliv.
- Spolupráce knihoven a škol – memorandum. Nový standard pro dobrou knihovnu, ve kterém je mimo jiné i článek o školních knihovnách a doporučení pro školy MŠMT, jak vést školní knihovnu. Dále je zde vzor smlouvy o spolupráci knihovny a školy – není nutné, ale je dobré ji mít.

- KJM v Brně – obnova databanky vzdělávacích programů. Dobrý zdroj inspirace. 11. 4. 2024
Konference o spolupráci knihoven a škol.

Informace z Celostátního semináře regionální funkce knihoven 2023, PhDr. Z. Svobodová

Co to je, když se řekne Regionální funkce, PhDr. M. Šedá

- Je třeba informovat zřizovatele o tom, že finance dávají kraje.
- Weby – kontrolovat aktuálnost, neaktuální informace dát pryč, stejně jako vyřazujeme staré knížky, odstraňujeme i neaktuální informace.

Komunikace knihovny pověřené výkonem RF s vedením obcí, Mgr. Radovan Jančář

- Tři základní způsoby komunikace:
- Osobní schůzka:
 - o Důležitá zejména u nově zvolených starostů. Kvalitní příprava, nenásilná forma případných požadavků. Ne pro každého starostu musí mít knihovna nutně prioritu.
- Metodická pomoc:
 - o Velká motivace při zapojení do soutěží a ocenění. ZK už po 11. oceňoval knihovny a knihovníky.
 - o Soutěž Vesnice roku – nezbytnou součástí je knihovna.
- Setkání starostů a knihovníků:
 - o Poprvé v okrese Uherské Hradiště roce 2007 v Suché Lozi.
 - o Online není setkávání, jde o osobní kontakt.
 - o Koná se pokaždé jinde, starostové se předhánějí, kde se bude seminář konat.
- Různé společenské akce:
 - o Slavnosti vína, oslavy výročí, představování nových publikací.

Děláme to jinak – specifika ve výkonu RF v krajích, Mgr. Radomíra Kodetová (KK v Pardubicích), PhDr. Radek Liška (SVK Kladno)

- RK
 - o Spolufinancování obcí na výkonu RF, 2 Kč na obyvatele obce na začátku, nyní zapojeno 260 obcí, někdo přispívá 2, někdo 5 a někdo 10 Kč. Za celou dobu trvání vybráno 8 milionů – nakoupeno 40 tisíc knih. Když nebudou chtít dále sdružovat finance a nebudou se chtít zapojit, dostanou v té hodnotě, kterou za tu dobu investovali, knihovní fond. Každý rok podepisují nové smlouvy.
 - o Bylo dříve nejméně financí na RF v ČR, a nejvíce knihoven na jednoho metodika – 56 obsluhovaných knihoven na jednoho metodika. Nyní se situace ohledně financování zlepšila, ale stále je to málo.
- RL
 - o Výměnný fond nakupuje od roku 2006 SVK Kladno centrálně pro všechny knihovny v kraji. Ve spolupráci s pověřenými knihovnami, které si zasílají požadavky. Finance: 3 miliony na celý kraj, cca 800 knihoven. Výhody: rabat 33 %. Pouze objednávka, dodavatel to pošle už do pověřené knihovny, dále si to zpracovávají pověřené knihovny.
 - o 37 knihoven na jednoho metodika, dříve bylo financování silně podhodnoceno, dnes se situace zlepšila – ze 4 milionů zvednuto na 16.

Jak pokračují projekty SKIP – Bookstart a Knížka pro prvňáčka, Mgr. Barbora Čížinská

- **Bookstart:**
 - o Byl vyhlášen 16. ročník, do ledna je potřeba objednat knihy.
 - o Na rok 2024 skoro 400 knihoven, každoročně osloveno 21 tisíc rodin.
 - o Vydává se každoročně nová metodika, kde jsou praktické scénáře, lze dohledat na webu projektu.
 - o Knihy, které jsou součástí projektu, jsou originální, nejdou běžně koupit, jsou psány přímo pro projekt.
- **Knížka pro prvňáčka:**
 - o Každoročně osloveno 55 000 prvňáčků, zapojeno 550 knihoven.
 - o Letos běží 15. ročník.
 - o Do ledna je potřeba se přihlásit a do května poslat zpětnou vazbu.
- **Sety Bookstart pro handicap**
 - o Pro nevidomé i neslyšící rodiče. Nahraná videa ve znakovém jazyce, tištěná kniha je propojena s QR kódem. Spolupráce s Knihovnou K. E. Macana.
- Podpora krajů – Zlínský – 2023 unikátní v rámci RF s využitím pověřených knihoven, sety i vybavení.

České čtenářství ve světle výzkumu z roku 2023, prof. PhDr. Jiří Trávníček, M. A.

- 73 % obyvatel ČR přečte za rok alespoň jednu knihu, v průměru 9,9 knih, časopisy 47 %, 62 % koupí alespoň jednu knihu.
- Vášnivý čtenář (4,6 %) přečte 55 a více knih ročně.
- Trojnásobný nárůst audioknih (2018–2023)
- Všechno, co je digitální, narůstá. Covid byl silný akcelerační digitálního chování.
- Nejoblíbenější autor – E. M. Remarque, Ioni vyhrál J. Nesbo.
- Nejoblíbenější titul – Harry Potter, Bible, Saturnin,
- Závěry: čtenářsky hubneme (v téměř všech kategoriích), posilují periferie (audioknihy, e-knihy, ...), oslabuje centrum (tištěná kniha, ale je stále tahoun ve čtení), zastavil se pokles veřejných knihoven, vším prorůstá digiscéna.
- Jsme dobří čtenáři, ale jsou i lepší národy. V Polsku je to například pouze 37 %.

Podpora výstavby a rekonstrukce regionálních knihoven prostřednictvím IROP, Mgr. Martina Fišerová, MPMR

- IROP 2021–2027 – cíl 4.4
 - o Knihovny – 1,7 miliardy Kč, celkem 4 výzvy, dvě už jsou uzavřené.
 - Otevřena 16. výzva do roku 2027 – 827 milionů korun, ITI. Projekty by již měly být zapsány v krajských strategiích.
 - Otevřena 114. výzva do roku 2027 – pro profesionální knihovny, zatím žádný podaný projekt. Pro obce, organizace zřizované obcemi. Zájem MAS o knihovny – 46 MAS má aktivitu pro knihovny. Podmínka bezbariérovosti ve všech knihovnách.
- Informace o výzvách IROP – web <https://irop.gov.cz/cs/>

Databáze novostaveb a rekonstrukcí v ČR, Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven, <https://mcvrk.mzk.cz/>

- Vznik databáze:

- cíl: jednotná informační platforma pro všechny typy knihoven,
- 280 záznamů,
- záznamy lze vyhledávat a filtrovat.
- Je zájem o to, aby v databázi bylo co nejvíce knihoven, staveb a rekonstrukcí. Inspirace pro ostatní. Pokud má knihovna v našem regionu něco nového, je dobré ji tam vložit.

Regionální pravidla pro MVS, Národní knihovna ČR

- Spousta knihoven MVS vůbec neposkytuje – celkem 4 172.
- Čtenáři netuší, že taková služba vůbec existuje.
- Nové metodické pokyny: <https://www.nkp.cz/sluzby/mvs-metpokyny>
- Pravidla zkrácena o 10 stran textu. Bylo potřeba je modernizovat a zestručnit. Je popsán celý proces od vypůjčení knihy po vrácení. Je kladen důraz na elektronickou komunikaci.
- Neposkytnutí MVS je hodnoceno jako přestupek, je to naše povinnost, pokuty by mělo vymáhat Ministerstvo kultury (až 500 tisíc Kč).

Audioknihy online, Václav Štěch, PhDr. Zuzana Hájková

- Zkušenosti s půjčováním audioknih v JVK ČB. První knihovna, která zahájila půjčování eAudioknih online. 70 % nosičů je digitálních, zbytek pevný nosič.
 - Stále více lidí poslouchá audioknihy – především ve věku 45–54, 35–44. Cílí se na čtenáře, kteří by normálně nepřišli.
 - Respondenti odpovídali, že díky audioknihám čtou více, nikoliv méně.
 - Dva roky komunikace mezi ARL Cosmotron, knihovnou a Palmknihami. Nová aplikace se musela „vychytat“. Neustálé testování a zkoušení – zaměstnanci, čtenáři.
 - První soubor byl 200 titulů, dnes 360 titulů. Vypůjčeno 94 % z celkového počtu.
 - Měsíčně se půjčuje cca 300 eAudioknih za měsíc. Od začátku až doteď se to stále drží na podobném čísle.
 - Velmi podobné půjčování eKnih.
 - Nejpůjčovanější v současné době: Deník farářky.
 - 10 % čtenářů využilo těchto služeb.
 - 68 čtenářů si půjčuje pouze eAudioknihy
 - 185 pouze e knihy
 - 313 pouze online
 - = 566 čtenářů, kteří by nikdy do knihovny nepřišli.
- **Lze čerpat z VISK 3.**
- Dnes v audioknihách – Albatros produkce, novinky, bestsellery, tituly nevydané na CD.

Možnosti bezhotovostních plateb v menších knihovnách pomocí služby Trisbee, Mgr. Eva Cerniňáková, Ph.D.

- Představení služby placení přes QR kódy.
- Od začátku užívání před dvěma měsíci využito 17 plateb, celkem 1 591 Kč, maximální výše platby 280 Kč.
- Výhody: služba je zdarma, není nutná zvláštní aplikace, rychlá registrace, personál nemá s Trisbee platbami žádnou práci.
- Nevýhody: minimální platba je 15 Kč, je nutné mít chytrý telefon, sedmidenní zpoždění při připsání platby. Uživatel si není jistý, jak platba funguje, fotoaparátům nefunguje čtečka QR kódů.

Bezbariérovost knihovních služeb, Mgr. Eva Cerniňáková, Ph.D.

- Elektronické informace – web, sociální sítě, elektronické dokumenty, komunikace, ... Všechny tyto oblasti by měly umožňovat přístupnost i pro handicapované.
- Weby: špatně strukturované informace, které znemožňují práci, ovládání webu jen myší, informace ve formě obrázků, termíny, zkratky, špatně použitelné, čitelnost, kontrast.
- Přidat textové přepisy, titulky, ...
- Personál: zásadní a klíčové. Když je nekompetentní personál, jsou technologie k ničemu. Znalosti, kompetence, přístup.
- Knihovna je zařízení zaručující rovný přístup všem bez rozdílu – ale je to tak doopravdy?

AI změni duševní práci všech – od úředníků po spisovatele, Ing. Petr Koubský, CSc.

- AI – nefunguje jako vyhledávač, ale spoustu lidí ji takto využívá. Nedává správné odpovědi. Umí jedinou věc: zvolit následující slovo.
- **Generátor nápadů** – napiš mi sedm tipů, co napsat do článku o... - čtyři triviální nápady, dva špatné, a jeden, na který bychom nepřišli.
- Jako rešeršní nástroj je AI nepoužitelná.
- **Přestylizování textu** umí výborně – převyprávěj mi tento článek, aby byl vhodný pro děti.
- **Zkracování textu a výtah** umí udělat taky dobře.
- **Hledání argumentačních chyb** – předložím článek a požádám o kontrolu argumentů, jestli si něco neprotiřečí – umí výborně.
- **Přepis audia na text** – umí.

Softwarové dary prostřednictvím programu TechSoup, Silvestr Vondrovec Špaček

- Domluvené nejlepší ceny pro neziskové organizace.
- V ČR 13 let, roz distribuovány licence za téměř půl miliardy.
- Registrace na www.techsoup.cz
- Partneři podporující knihovny – Zoom, Microsoft, Adobe, Zoner, Bank iD, DocuSign, Slonnek, také hardware Compunitas, Asana, ...
- Microsoft programy pro knihovny – Microsoft dary – určené na počítače pro veřejnost (Office za cca 1 000 Kč včetně daně), Microsoft Cloud, Microsoft slevy.

Podpora knihoven z Národního plánu obnovy, PhDr. Vít Richter

- Vzdělávací aktivity pro pracovníky kulturního sektoru – aktuální na rok 2024.

Tematické dvouletky jako společný úkol knihoven, Lenka Hanzlíková, Ondřej Hudeček

- Jedno téma ideálně pro všechny knihovny na dva roky – jeden na přípravu, druhý na realizaci, dlouhodobá adopce tématu.
- Minulé téma bylo udržitelnost.
- Mediální gramotnost 2023 – 2024, digitální gramotnost 2024–2025
- <https://koncepce.knihovna.cz/medialka/>

VerbisBox – samoobslužný výdejní box, Jan Štefan

- **eVerbis** – používá ho nyní cca 500 knihoven, online řešení v přístupu z webového prohlížeče, pro jednotlivce i instituce.
- Přizpůsobení na míru.

- **VerbisBox** – knihy jsou k dispozici 24/7, lze umístit kamkoliv, napájení z baterie dobíjené solárními panely, napájení z elektrické sítě pouze 12 V.
- Napojení na libovolný knihovnický systém, komunikace přes protokol SIP2. Objednávka přes webový katalog, webová aplikace.
- **Lze žádat z VISK 3.**

Kurz knihovnického minima plně v e-learningu, Ing. Jana Tomancová

- Byl představen obsah a zaměření kurzu Minimum obecního knihovníka, na který získala KKFBZ dotaci z programu VISK 1.
- Předpokládaná časová náročnost kurzu je odhadnuta na 30 hodin.
- Od 1. 11. 2023 probíhá pilotní kurz, který studuje 26 účastníků.
- Po vyhodnocení pilotního kurzu, bude nabídnut ostatním krajským knihovnám v ČR.

Statistika knihoven v ČR – trendy, benchmarking, aktuality, Ing. Milan Dederá

- Resortní statistika ministerstva kultury: 12 tisíc zpravodajských jednotek, z toho 5 tisíc knihoven.
- Návštěvnost v roce 2022 mezi 60–80 % roku 2019, pomalu se vrací na předcovidová čísla.
- Nejmenší oživení je u scénického umění.
- Dlouhodobá mzda se pohybuje dlouhodobě pod průměrem, cca 80 % průměru.
- **Z oblasti kultury mají knihovny největší návštěvnost**, což je dáno samozřejmě jejich počtem. Také se nejrychleji, spolu s galeriemi, vrací na data před rokem 2019.
- **Benchmarking knihoven** – zapojení stovek knihoven, pod vedením KI NK ČR, v roce 2023 aktualizace BM – nové a rychlejší prostředí, lepší možnost práce s daty, více možností pro porovnávání, vyhodnocení standardů VKIS, anonymní přístup pro veřejnost. Testovací fáze, nové funkcionality by měly být zavedeny od roku 2024.
- **Od roku 2024** – větší individuální zapojení knihoven za vkládání dat.
- Úprava ve výkazech – redukce některých ukazatelů, úprava tabulky o počtu zaměstnanců.

Informace zástupců profesionálních knihoven

Fryšták

- Držková – zástup místo pana Hrušky, který je po operaci.
- Lukoveček – revize KF, nový počítač
- Ke konci roku velké nákupy knih, proběhlo jejich zpracování, některé knihovny ještě knihy dodají.
- Akce v městské knihovně – Podklad od Čertovy skály v Horní vsi, ...

Napajedla

- Městská knihovna – hledá se nová knihovnice, nástup od 1. února 2024.
- Akce – zapojení do Bookstartu, vítání občánků, akce pro maminky s dětmi.
- Umění v dětech – dotace získaná Klubem kultury – zapojení umělců do akcí – workshopy, tvořivé dílny s divadelníky a hudebníky,
- Dotace ze SKIP – Trénink paměti.
- Kurz pletení – 8 lekcí po týdnu, uzavřena smlouva s dobrovolníkem.
- Spytihněv – cestovatelské besedy.
- Lhota – Trénink paměti, velká účast.

- Oldřichovice – halloweenská stezka, Paličkování, ...

Halenkovice

- Beseda s J. Holcmanem.
- Zapojení do projektu Průša do škol – získána 3D tiskárna.
- Výběrové řízení na novou pozici vedoucí kulturního odboru.

Luhačovice

- Ludkovice – velká aktualizace KF.
- Podhradí – nová knihovnice, dobrá spolupráce, velká aktualizace fondu.
- Kaňovice – končí stávající knihovnice a hledá se nová.
- Od 1. 1. 2024 nastupuje nová kolegyně do městské knihovny.
- Akce v městské knihovně – Divadlo Kamishibai.

Brumov

- Návojná – od října už jen jedna knihovnice, začala půjčovat přes eVerbis, bude si dělat webovky, zapojena do Bookstartu.
- Nedašova Lhota – od října otevřena po rekonstrukci, proběhla revize a vyřazování. Zapojení do Bookstartu.
- Akce v městské knihovně: Beseda s K. Karolovou, P. Martiškovou, Paličkování, Dopravní bezpečnost se zástupcem policie pro předškoláky, Psychologie vztahů pro seniory, Otužování s P. Málkem

Vizovice

- Lhotsko – spravený regál, který spadl po vyřazování fondu.
- Jasenná – revize, aktualizace, vyřazování.
- Bratřejov – v současné době půjčuje sestra knihovníka.
- Ublo a Bratřejov – nákup pro ně poprvé udělala městská knihovna.
- Zádveřice – nová knihovnice, spousta akcí, dobrá spolupráce (dílny, besedy,...), získala knihy darem od nakladatelů.
- Akce v městské knihovně – P. Burianová (velká účast), Starý Světlov, během adventních trhů bude otevřeno i v sobotu – Deskohraní, Tvoření ze starých knih, Halloweenské tvoření, Logopedie, ...
- Novinky v městské knihovně: nový terminál na platby, rekonstrukce starého webu, nákup komiksů, které doposud v knihovně chyběly, nové čtenářské průkazky, rezervační kalendář na besedy pro školy na webu.

Jižní Svahy

- 170 akcí za rok.
- Doubravy – beseda s K. Karolovou.
- Veselá – Divadlo z truhlice, zapojení do Bookstartu a do Knížky pro prvňáčka.
- Sehradice – nová knihovnice, proběhla revize a dává se dohromady fond.
- Bohuslavice u Zlína – S. Minaříková oceněná v krajském oceňování knihoven a knihovníků.
- Jen tři knihovny nenakoupily nové knihy.